

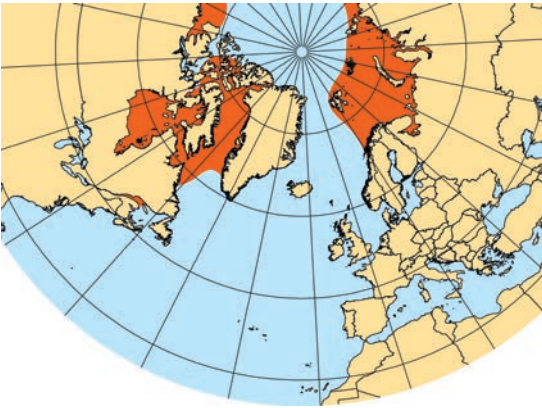
Beloega

Delphinapterus leucas

De beloega of witte walvis is een stevig gebouwde, tot circa 5,5 m lange tandwalvis, zonder rugvin maar met een lengterichel over de rug, een stompe kop met opvallend bol voorhoofd en een korte, beweeglijke nek. Volwassen dieren zijn wit, de jongen zijn grijs. Beloega's beaven zich vaak in zeer ondiep water en zwemmen ook rivieren op; ze overtuigen dikwijls op droogvallende zand- of grindbanken.

Areaal

De beloega is een soort van arctische en subarctische wateren, met een geïsoleerde populatie in de monding van de St. Lawrence, Canada. In sommige jaren zwerven beloega's uit tot Zuid-Noorwegen en zelfs Denemarken, een enkele maal tot in de zuidelijke Noordzee of Het Kanaal (GEWALT 1967, 2001, MARTIN & EVANS 2008A, SLIJPER 1967).

Voorkomen in Nederland

Gegevens tot 1946

De vroegste goed gedocumenteerde opgave voor Nederlands-Belgische wateren is van het dier dat in juli 1711 de Schelde opzwoom en via het riviertje de Dijle Mechelen bereikte; het werd ten slotte gedood bij Grembergen. Deze beloega speelt nog steeds een rol in de traditionele 'omvang' van Dendermonde (DE SMET 1974). Omstreeks 1919 werden enkele verse wervels gevonden op het strand tussen Zandvoort en IJmuiden (VAN DEINSE & JUNGE 1946), door Van Deirse (1946a) abusievelijk vermeld voor 1936, het jaar waarin de wervels in het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie (thans Naturalis) te Leiden werden gedeponereerd.

Periode 1946-1969

In de jaren 1964-1966 verschenen er verscheidene beloega's in de Noord- en Oostzee (GEWALT 2001, KINZE 2007G, SLIJPER 1967). In ons land werd in mei 1964 een grote witte, dolfinachtige 'vis' gezien op verschillende plaatsen in de Zeeuwse wateren; determinatie als beloega kan echter niet worden bevestigd. Op 7 juni 1965 werd een beloega waargenomen en gefotografeerd in de Waddenzee, vlak onder de Afsluitdijk tussen Harlingen en Kornwerderzand. Groot opzien baarde de zwerftocht van 'Wietse de Witte Walvis' in 1966; dit dier werd voor het eerst gezien op 18 mei in de Waal bij Nijmegen en bereikte op 19 mei het Duitse Duisburg. Mislukte vangpogingen door de dierentuin van Duisburg wekten grote verontwaardiging bij het publiek. Op 20 mei was de beloega terug in Nederland; hij zwom de IJssel op, werd op 24 mei bij Kampen gezien en maakte volgens sommige berichten een tocht door het IJsselmeer. Op 31 mei verscheen hij opnieuw bij Duisburg. Op 13 juni passeerde hij Bonn, waar een vergadering van de Bondsdag werd

Gedeeltelijke verspreidingsgebied; dwaalgast in de Noordzee.

Partial range; vagrant in the North Sea.

Beloega.
Foto: Wesley Overman.
Beluga.

onderbroken om 'Moby Dick' te aanschouwen; dezelfde dag bereikte hij Bad Honnef, het zuidelijkste punt waar hij is gezien. Op 15 juni zwom hij bij Lobith ons land weer binnen en op 16 juni bereikte hij via Sliedrecht, Dordrecht en Hoek van Holland de Noordzee, begeleid door de Politie te Water. De lengte van het dier werd geschat op 5-6 m (GEWALT 1967, SLIJPER 1967). Deze geschiedenis is in 2001 verfilmd door Stephan Koester ('De Witte Walvis').

Periode 1970-1988

Een nieuwe en tot dusverre laatste reeks goed gedocumenteerde waarnemingen in Nederlandse en Belgische wateren dateert uit de jaren 1981-1984: 11 januari 1981 in de Scheldemond bij de Zandvlietsluis, België (VAN GOMPEL 1991), 18 januari 1981 in de Oosterschelde; 23-24 november 1983 in de Eems-Dollard, 18 maart 1984 in de Scheldemond en vandaar tot bij Knokke-Heist (VAN GOMPEL 1991, VEDDER 1984), 28-29 maart 1984 op verschillende plaatsen in de Westerschelde en voor de kust van achtereenvolgens Schouwen, Walcheren, in de Oosterschelde en ten slotte opnieuw in de Scheldemond bij Breskens. Dit dier was waarschijnlijk enkele dagen tevoren gemeld als 'onbemande surfplank', die ondanks een uitgebreide zoektocht niet werd gevonden

(walvisarchief Naturalis). Ook in Denemarken zijn in deze periode beloega's gezien (KINZE 2007G). Hierna is er nog een waarneming van 17 november 1989, ongeveer 1 km buiten Wenduine, België (VAN GOMPEL 1991).

Chris Smeenk & Kees (C.J.) Camphuysen

SUMMARY

Beluga *Delphinapterus leucas*

In July 1711, a beluga swam up the river Scheldt as far as Mechelen in the present Belgium. In about 1919, a few recent vertebrae were found on the beach between Zandvoort and IJmuiden. During 1964-1966, several belugas appeared in the North and Baltic Seas. There is an unconfirmed record from May 1964 and in June 1964 an animal was photographed in the Wadden Sea. In May/June 1966, a beluga caused a great uproar by swimming up the Rhine as far as Duisburg in Germany and back to the Netherlands, then up the river again all the way to Bad Honnef south of Bonn, and finally returning to open sea at Hoek van Holland. Belugas were also seen in January 1981, November 1983, March 1984 and November 1989, in Dutch and Belgian waters.